

أحكام مختصر عيد فطر

امين الدين

سعدى سعد افغانى

Ketabton.com

احکام مختصری عید فطر

تبغونگارش :
امین الدین «سعیدی - سعید افغانی»
مدیر مطالعات ستراتیژیک افغان و
مسئل مرکز کلتوری دحقق لاره-جرمنی

بسم الله الرحمن الرحيم

أحكام مختصری عید فطر

عید :

کلمه «عید» در اصل از فعل عاد(عود) یعود گرفته شده و به معنی بازگشت است ، بنا به روزه هایی که مشکلات ، مشقت و پر ابلم یک قوم و جماعتی بر طرف میشود و به سرور و خوشحالی ویا هم به یک پیروزی های دست می یابند ، آنرا عید مسمی نموده اند.

عید فطر یکی از دو عید بزرگ اسلامی است(عید فطر و عید قربان) که مسلمان روزه دار در طول ماه رمضان با ارتبا طهای پی در پی با پروردگار با عظمت واستغفار از گناهان به تصفیه روح و جان خویش همت گماشته واز تمام الودگی ها ئی ظاهری و باطنی که برخلاف فطرت انسان است خود را پاک نموده و به فطرت واقعی خود بر می گردند.

طوریکه عید مائدہ در مسیحیت برای شادی غذای آسمانی برپا شد . مائدہ آسمانی یا غذای آسمانی بر بنی اسرائیل به اعجاز حضرت موسی(ع) نازل شد . حضرت عیسی(ع) نیز به تقاضای حواریون -که از آن حضرت تقاضا کردند تا خداوند برای آنان غذای آسمانی نازل کند- از پروردگار با عظمت خویش درخواست مائدہ آسمانی نمود و خداوند نیز خواست اورا اجابت نمود و چنین واز آسمان برایش غذای آسمانی فرستاد .

بنا بعد از نزول مائدہ آسمانی واجابت حاجت ، حضرت مسیح (ع) روز نزول مائدہ را روز بازگشت به پیروزی و پاکی و ایمان به الله دانسته و آنرا به روز عید مسمی نموده است .

روایت تاریخی مؤید آن است که نزول مائدہ اسا سآ به روز های یکشنبه صورت میگرفت بدین اساس روزه یکشنبه از احترام خاصی عیدی بین مسیحان برخوردار میباشد .

کلمه عید تنها یکبار در قرآن عظیم الشان تذکریافتہ است : « اللهم ربنا انزل علينا ما ندعا من السماء تكون لنا عیداً لا ولنا وآخرنا وآية منك ».

روز اول ماه شوال را بین سبب عید فطر مسمی نموده اند که امر امساك ، صوم از خوردن و نوشیدن بر داشته شده و به مسلمانان هدایت داده شده که روزه خود را افطار کنندوبه خوردن و نوشیدن رو آورند .

افطار یعنی فطور و فطور به معنای خوردن و نوشیدن طوریکه در ماه مبارک رمضان ، انسان افطار مینماید یعنی اجازه خوردن پس از امساك از خورن به او داده می شود . مسلمانان در این روز در اثر یک ماه مهمانی و ضیافت پروردگار به صفاتی باطن دست یافته و در حقیقت شخصیت واقعی خویش را باز یافته اند ، بلی ، فطرت پاک انسان در طول سال در اثر غبار های جهل و ندانی و غفلت به انواع گناهان و معصیت ها مبتلا شده واز حقیقت خود دور می شود و در نتیجه دچار خود فراموشی و خدا فراموشی می گردد ، اما با فرارسیدن ماه مبارک رمضان ، انسان در پرتو فضای معنوی آن ماه وتلاش های خویش به یک زندگی نوین دست می یابد ، که می توان آن را « بازگشت به خویشتن » نا مید .

مسلمانان در ایام مبارک رمضان با یک ماه روزه گرفتن ، تراویح ، تلاوت قرآن ، اعتکاف ، صدقه ، خیرات و سایر عبادات و خوبیهای که به دستور رب العزت انجام داده اند ، این روز را منحیث روز خوشی و عید تجلیل می نمایند.

سیرت نویسان مینویسند : زمانیکه پیامبر اسلام محمد صلی الله علیه وسلم از مکه به مدنیه منوره مجبور به هجرت شد ، مردم آن دیار در هر سال دو روز را بنام روز های جشن تجلیل مینمودند ، پیامبر اسلام از مردم مدنیه در مورد این دو جشن پرسید که چرا در این روز ها عید میگیرند؟ مردم در جواب گفتند « ما قبل از مشرف شدن به اسلام این دو روز را جشن معین نموده بودیم ، که در این روزه به تفریح و خوشحالی می پرداختیم »

پیامبر اسلام فرمود : « خداوند در مقابل این دو روز ، دو روز دیگری را که نسبت به همچو جشن ها فضیلت و برتری بیشتری دارند برای مسلمانان مقرر نموده که یک روزه آن عید فطر و روز دیگر آن عید سعید اضحی است ».

اعمال مسنون در عید فطر :

در حدیث امده است که : عبدالله بن عمر رضی الله عنہ می فرماید که رسول الله صلی الله علیه وسلم به همراه اصحاب در هر دو عید تکبیر گویان با صدای بلند به سوی نماز می رفتد. (حدیث صحیح/ سنن بیهقی شماره 5925)

الفاظ تکبیر

الله اکبر الله اکبر ، لا اله الا الله ، والله اکبر الله اکبر ، و لله الحمد. (حدیث صحیح/ سنن بیهقی شماره 5925)

الله اکبر الله اکبر لا الله الا الله والله اکبر الله اکبر و لله الحمد. (امام مالک و امام شافعی این لفظ را نیز جائز می دانند)

سایر ادب مسنونه در روز عید :

- توجه به آرستان وزیبایی و نظافت خود
- بسیار وقت به عید گاه رفتن

- رعایت نظافت ، استعمال خوشبویی و عطر ، مسوак زدن و غسل کردن بعد از نماز فجر ، چنانچه در روز جمعه بر آن تأکید شده است .

در حدیثی از عبدالله بن عباس رضی الله عنہ روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم در یکی از روز های جمعه ها فرمودند: خداوند این روز را برای شما مسلمانان « عید » قرار داده است پس کسی که به نماز جمعه آمد، غسل نماید ، و اگر بوی خوش دارد استفاده کند و مسواك بزند. (حدیث صحیح/ سنن ابن ماجه شماره 1098)

- بهترین لباس خود را بپوشد. (حدیثی شماره 948) صحیح بخاری)

- صبح وقت از خواب بر خاستن

- پرداختن صدقه ء فطر قبل از رفتن به عید گاه.

- خوردن شیرینی قبل از رفتن به عید گاه .

نماز عید :

نماز عید در دین مقدس اسلام از اهمیت خاصی برخوردار است و پیامبر صلی الله علیه وسلم بر اداء این نماز واشتراک در ان تاکید بیشتر نموده است .

از ام عطیه رضی الله عنها روایت است که گفت : رسول الله صلی الله علیه وسلم به ما

فرمودند که دختران بکر (ازدواج نکرده) و زنان قاعده را به مصلی ببریم تا در کار نیک و دعای مسلمانان شریک باشند و زنان قاعده از مصلی کناره می‌گرفتند. (صحیح بخاری شماره 324)

پیامبر صلی الله علیه وسلم پای پیاده به مصلی می‌رفتند و بر می‌گشتند . (حدیث حسن / سنن ابن ماجه شماره 1294)

پیامبر صلی الله علیه وسلم در روز عید از راهی به مصلی می‌رفتند و از راه دیگر باز می‌گشتند . (صحیح بخاری شماره 986)

طوریکه گفتیم برای مأمورین مستحب است که برای نماز عید زود به مصلی بروند اما برای امام سنت است دیرتر به مصلی برود. (بخاری شماره 956)

پیامبر صلی الله علیه وسلم قبل از نماز عید سنتی نمی‌خواند ولی وقتی به منزلشان بر می‌گشتند دو رکعت می‌خوانند. (حدیث حسن / ابن ماجه شماره 1293)

ولی طبق دستور پیامبر صلی الله علیه وسلم وقتی داخل مسجد شدیم می‌توانیم دو رکعت سنت تحيه مسجد بخوانیم. (صحیح مسلم شماره 714)

نیت نماز عید :

« نیت کردم بخوانم دو رکعت نماز واجب عید فطر و یا عید اضحی را با جمله تکبیر اتش خاص برای الله، اقتداء نمودم به این امام حاضر رو آوردم طرفه کعبه شریفه » و تکبیر تحریمه « الله اکبر » گفته دستهای خویش را تا برابر شانه ها و یا هم تا نرمی های گوش خود بلند نماید.

انگاه دست های خود را طوریکه در سایر نماز ها می بندد بسته نموده ، « سبحانک اللهم » (ثنا) را بخواند.

سپس امام و مقدمیها سه مرتبه تکبیر گفته در هر مرتبه دست های خود را تا برابر نرمی های گوشهاش بلند نموده ، بعد از هر تکبیر به اندازه عگفتنه سه مرتبه « سبحان الله » توقف نموده بعد مرتبه دیگر تکبیر دیگر را بگوید . بعد از تکبیر سوم دستهای خود را دوباره بسته نموده ، و تسمیه گفته سوره فاتحه و آیاتی از قرآن مجید را تلاوت نموده ، طبق معمول رکوع و سجود را اداء نموده ، برای رکعت دوم ایستاده شود.

در رکعت دوم اولاً سوره فاتحه را بخواند ، بعد از آن آیتی از قرآن مجید را خوانده قبل از رفتن به رکوع سه بار طوری تکبیر گوید که در هر مرتبه دستهای خود را تا نرمی های گوش مانند تکبیرات رکعت اول بلند نماید و در تکبیر چهارم حسب معمول به رکوع رفته وبعد از انجام رکوع ، سجود و قاعده به نماز ش اختتم بخشیده به طرف راست و چپ سلام گرداند.

حکم نماز عید :

در مورد حکم نماز عید علماء نظریات مختلفی را ارائه داشته اند که مختصرآ در ذیل ببرخی از این نظریات می‌پردازیم :

اول :

امام صاحب ابوحنیفه و برخی از علمای مالکی، نماز عیدین (فطر و قربان) را واجب عینی میدانند . یعنی بر تک تک مسلمانان بالغ خواندن این نماز واجب می باشد، و این رأی برگزیده ی شیخ الاسلام ابن تیمیه (رح) نیز میباشد .

دوم :

امام صاحب حنبل و برخی از علمای شافعی نماز عیدین (فطر و قربان) را فرض کفای دانسته ، این بدین معنی است، که اگر گروهی از مسلمانان این نماز را بخوانند و جو布 آن از مابقی مسلمانان ساقط خواهد شد.

سوم :

امام صاحب مالک و امام شافعی و اکثر علمای مالکی و شافعی نماز عیدین را سنت موكده میدانند ، این بدین معنی که : اگر مسلمانی این نماز را بخواند اجر بزرگی را نصیب خود کرده و اگر آنرا نخواند گاهی مرتكب نشده است.

اما بر طبق رأی راجح اگر نگوییم که نماز عید فطر و قربان واجب عینی است، حداقل آن اینست که این نماز واجب کفایی می باشد، یعنی اگر گروهی از مسلمانان این نماز را اداء کنند دیگر از دوش بقیه ساقط می شود.

و علمای هیئت دائمی افتاء گفته اند که: «هر کدام از نمازهای عید فطر و قربان فرض کفایه است. برخی از علماء آنرا همچون نماز جمعه فرض عین دانسته اند؛ لذا برای مسلمان شایسته نیست که آن را ترک دهد».

اما در مورد اشتراک زنان در نماز باید گفت :

نماز عید بر زنان واجب نیست؛ بلکه سنت است و باید آنرا در عیدگاه همراه با امام بخواند، و طوریکه در فوق یاد اور شدیم ، پیامبر صلی الله علیه وسلم زنان را دستور داد تا نماز عید را همراه با امام در مصلی بخوانند».

قضای نماز عید :

در مورد قضای نماز عید فطر میتوان سه حالت را مورد بررسی قرار داد .

حالت اول:

کسیکه تا وقت نماز ظهر نداند آنروز عید بوده است، در این حالت برای او جایز است که در روز دوم بعد از طلوع آفتاب نماز عید را قضا کند حال چه عید فطر باشد و یا هم عید قربان، و این رأی جمهور علمای (امام صاحب ابو حنفیه ، امام صاحب شافعی و امام صاحب حنابل) است.

و دلیل آنها حدیث ابو عمیر بن انس است که از یکی از کاکا هایش که از جمله اصحاب بوده روایت می کند که: «أَنَّ رَجُلًا جَاءُوا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَشَهُدُونَ أَنَّهُمْ رَأُوا الْهِلَالَ بِالْأَمْسِ فَأَمَرَهُمْ أَنْ يُعْطِرُوا وَإِذَا أَصْبَحُوا أَنْ يَعْدُوا إِلَى مُصَلَّاهُمْ ». (رواية أَحْمَدُ وَأَبُو دَاوَدَ وَهَذَا لَفْظُهُ وَإِسْنَادُهُ صَحِيحٌ).

يعنى: گروهی آمدند و گواهی دادند که روز گذشته هلال ماه را دیده اند، پیامبر صلی الله علیه وسلم به اصحاب دستور داد که (روزه‌ی شان را) افطار کنند، و فردا صبح برای نماز عید به (مصلی) عیدگاه بروند. (این حدیثی را احمد و ابو داود روایت کرده است و ابن لفظ ابو داود است و اسناد آن صحیح است.)

حالت دوم:

هرگاه تمامی مردم نماز عید را بدون عذر فوق به تأخیر بیندازند، در این حالت اگر آنروز روز عید فطر بود دیگر برای آنها جایز نیست که آن نماز را قضا کنند زیرا وقت نماز عید ساقط شده است در حالی که برای تأخیر آن عذری نداشته اند.

اما اگر عید قربان باشد برای آنها جایز است که آن نماز را در روز دوم و حتی در

صورت عذر شرعی، در روز سوم- آنرا قضا کند.

حالات سوم :

هرگاه مسلمانان این نماز را در مساجد و مصلی ها در وقت خود ادا کنند، اما بعضی از مردم نماز را همراه آنها نخوانند، در این صورت بر طبق مذهب امام ابو حنفیه و امام مالک دیگر قضای این نماز مشروع نیست، زیرا نماز جز در وقت مقرر خود تشریع نشده است.

ولی امام صاحب شافعی قضای آنرا جایز می دانند حال در هر وقتی که باشد و چه بتصورت جماعت قضای خوانده شود یا بصورت تنهایی، زیرا از نظر شافعی قضای نماز های نوافل مشروع است.

اما از نظر ما قول راجح این است که: اگر کسی بدون عذر نماز عید را نخواند در اینصورت قضای آن مشروع نیست و دیگر نیازی نیست آن نماز را بخواند اما اگر کسی عذری شرعی برای نخواندن آن داشته باشد، قضای آن در روز دوم جایز است.

نگرفتن عید بعنون اینکه مسلمانان شهرما تا هنوز عید نکرده اند :

مکلفیت شخص مسلمان در شرع اسلامی همین است که آغاز ماه مبارک رمضان خویش را به رویت هلال ماه رمضان اغاز و به رویت ماه شوال خاتمه و مراسم عید خویش را تجلیل نماید.

حکم کتاب الله و سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم برای یک شخص مسلمان اساس و منبع شرع اش را تشکیل میدهد.

قرآن عظیم الشان در این بابت میفرماید: «فَمَنْ شَهَدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلِيَصُمُّهُ» (سوره بقره آیه 185) (پس هر کس از شما (فرا رسیدن) این ماه را دریابد باید که آن را روزه بگیرد)

هکذا در حدیثی از ابو هریره آمده است که: پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است: «صوموا لرؤیته و افطروا لرؤیته، فإن غمی عليکم الشهـر فعدوا ثلاثین» (با دیدن آن (هلال) روزه بگیرید و با دیدن آن (هلال) افطار کنید (عید کنید) و اگر ابر مانع دیدن ماه شد سی روز (شعبان) را کامل کنید». متفق علیه

بنابر این آنچه واجب است؛ روزه گرفتن و عید کردن با رویت ماه رمضان و شوال است؛ اما اگر فرض کنیم شخصی در کشوری سکونت داشت که موفق به رویت ماه نشد؛ او باید ماه شعبان را سی روز کامل کند بعد از آن ابتدای ماه بعد را بعنوان روزه می رمضان روزه بگیرد؛ و یا اگر فردی عادل و مسلمان و عاقل خبر داد که ماه رمضان را دیده است، پس به او اعتماد کرده و روزه خود را شروع می کند ، طوریکه در حدیثی از ابن عمر (رض) روایت است: «تراءى الناس الھلال، فأخبرت رسول الله صلی الله علیه وسلم أنى رأيته، فقام و أمر الناس بصيامه» «مردم برای دیدن هلال (به آسمان) نگاه می کردند، من به پیامبر صلی الله علیه وسلم خبر دادم که هلال ماه را دیدم، پس پیامبر صلی الله علیه وسلم روزه گرفت و به مردم امر کرد که روزه بگیرند» ابو داود (2325).

اما در مورد فرا رسیدن ماه شوال باید گفت که دیدن این با شهادت کمتر از دو نفر ثابت نمی شود.

امام ترمذی در این مورد میفرماید :

بیشتر اهل علم بدین طریق عمل میکنند و گفته‌اند: که برای روزه‌گرفتن، شهادت و گواهی یک نفر مردکه بگوید من هلال را دیده‌ام، مورد قبول است. و رای امام شافعی و امام احمد و ابن المبارک نیز چنین می‌باشد و نوی‌گفته است: اصح آنست.

واما درباره ثبوت رویت هلال شوال:

بنابرای عموم فقهاء، رویت یک مرد عادل و گواهی وی پذیرفته نمی‌شود، بلکه باید سی روزه ماه رمضان تکمیل

گردد یا اینکه دو نفر گواه عادل برویت هلال شوال گواهی دهند. ولی ابوثور گفته است ثبوت رویت هلال شوال و هلال رمضان، با هم فرقی ندارند و برای هر دو، گواهی یک نفر عادل قبول است. (فقه السنہ سید سابق)

از عبدالرحمن بن زید بن خطاب روایت است که: اودر روز شک خطبه خواند و گفت: همانا من با اصحاب پیامبر صلی الله علیه وسلم همنشین بوده و از آنها سؤال کرد: آنان به من گفته‌اند که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «صوموا لرؤیته، و افطروا لرؤیته، و انسکوا لها، فإن غم عليكم فأنتموا ثلاثين يوماً، فإن شهد شاهدان مسلمان فصوموا و افطروا» «با دیدن هلال (رمضان) روزه بگیرید و با دیدن هلال ماه (شوال) عید کنید و با دیدن آن عبادت کنید و اگر ابر مانع دیدن هلال شد، سی روز (شعبان) را کامل کنید و اگر دو شاهدان مسلمان (با دیدن هلال ماه) شهادت دادند روزه بگیرید و عید کنید». صحیح ابن ماجه (3811)

از امیر مکه حارث بن حاطب روایت است: «عهد إلينا رسول الله صلی الله علیه وسلم أن ننسك للرؤیة فإن لم نره و شهد شاهدا عدل نسکنا بشهادتهما» «پیامبر صلی الله علیه وسلم به ما سفارش کرد که با دیدن هلال عبادت کنیم و اگر آن را ندیدیم و دو شاهد عادل بر آن شهادت دادند با شهادت آنها عبادت کنیم». ابو داود (2321)

پس از مفهوم جمله «فإن شهد شاهدان مسلمان فصوموا و افطروا» در حدیث عبدالرحمن بن زیدو جمله «فإن لم نره و شهد شاهدا عدل نسکنا بشهادتهما» در حدیث حارث، استنباط می‌شود که شهادت یک نفر برای اثبات ماه مبارک رمضان و عید فطر صحیح نیست، ولی به دلیل حدیث (ابن عمر) اثبات ماه مبارک رمضان از این مفهوم خارج می‌شود و عید بر حکم خود باقی می‌ماند چون دلیلی بر صحت شهادت یک نفر برای عید وجود ندارد، با اندکی تغییر از «تحفه الأحوذی» (373، 374/3).

و برخی از علماء فرموده اند که اگر مناطقی که در یک مدار افقی هستند؛ چنانکه در مکانی ماه رویت شد، بقیه نیز براساس آن روزه بگیرند و همینطور برای عید کردن؛ برای جمهور فقهاء اختلاف مطالع برای رویت هلال (ماه رمضان و ماه شوال) معتبر نیست.

بنابراین هرگاه اهل شهری وکشوری هلال را رویتکرد، بر همه کشورها و شهرهای دیگر واجب می‌گردد، که روزه بگیرند، چون پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است: «صوموا لرؤیته، و افطروا لرؤیته». این فرموده پیامبر صلی الله علیه وسلم خطابی است عام و فراگیر برای همه امت محمد صلی الله علیه وسلم، پس هرگاه یکی از افراد امت، در هر مکانی هلال (رمضان)

را رویت کرد، حکم این رویت، برای همه افراد مکلف امت ثابت می‌گردد.
بنآ با توجه به مطالب که در فوق از آن یاد اوری نمودیم؛ چنانکه کشوری هم افق با
کشور فرد ساکن، ماه را رویت کردند، بر اساس آن مسلمانان باید روزه بگیرند یا عید
نمایند؛ و اگر کسی عمداً در هنگام عید فطر روزه بگیرد گناهکار است؛ از ابو عبید
مولای ابن أزهر روایت است: «شہدت العید مع عمر بن الخطاب رضی اللہ عنہ فقال:
هذا يومنا نھی رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم عن صیامهما : یوم فطرکم من صیامکم،
و الیوم الآخر تأكلون فيه من نسککم» (در روز عید با عمر بن خطاب رضی اللہ
عنہ بودم گفت: پیامبر صلی اللہ علیہ وسلم از روزه گرفتن در این دو روز نھی
فرموده است، اولین روز بعد از ماه رمضان (عید فطر) و روزی که از قربانی هایتان
می‌خورید (عید قربان). متفق علیه

تعطیلات عید فطر در کشورهای اسلامی

قبل از همه باید گفت که : عید فطر در دین مقدس اسلام فقط یک روز میباشد ، و آنهم روز اول ماه شوال است، و آنچه که در بین برخی از مردم شهرت یافته که عید فطر سه روز است، این امر تنها عرف مشهور بین عوام الناس بوده و هیچ حکم شرعی بر آن مترتب نمی شود.

امام بخاری در کتاب خویش در یکی از ابواب کتاب حدیثی خویش مینویسد: «بَاب
صَوْمِ يَوْمِ الْفِطْرِ: بَابُ رُوزِهِ رُوزِ عِيدِ فَطْرٍ» و سپس حدیثی را از ابوسعید رضی الله
عنه بشرح ذیل روایت مینماید:

«نَّهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ صَوْمِ يَوْمِ الْفِطْرِ، وَالنَّحْرِ». (بخارى 1992).
پیامبر صلی الله علیه وسلم از روزه گرفتن در روز عید فطر و قربان نهی فرموده است). بر این اساس روز عید فطر تنها یک روز است، و در این روز روزه گرفتن هم حرام میباشد، ولی گرفتن روزه در روز دوم یا روز سوم از ماه شوال حرام نمی باشد، ویک مسلمان میتواند روزه قضای و سنت خویش را از روز دوم اغاز نماید.
اما در سه روز بعد از روز عید قربان جایز نیست روزه گرفت، زیرا سه روز بعد از روز عید قربان را ایام التشریق گویند و پیامبر صلی الله علیه وسلم نهی کرده اند که کسی در ایام التشریق روزه باشد. به دلیل فرموده پیامبر صلی الله علیه وسلم: «أَيَام التشریق أَكْل و شَرْب». مسلم (1141). یعنی: ایام التشریق روزهای خوردن و نوشیدن است.

اما تعطیلات عید فطر در جهان اسلام:

تعطیلات عید فطر در کشور های اسلامی و عربی مختلف است و معمولاً بین 3 تا 12 روز بنام عید تجلیل می یابد.

در ذیل غرض مزید معلومات به تعطیلات عیدانه برخی از کشور های اشاره مینمایم: افغانستان ایام تعطیلی عید فطر بر اساس ماده ۴۱ قانون کار دولت افغانستان بمدت ۳ روز تعطیل عمومی است.

کشور عربستان سعودی به مدت 12 روز

کشور قطر 12 روز

کشور کویت 7 روز

سوريه 9 روز

اردن 4 روز
پاکستان 3 روز
سودان 5 روز
عراق 3 روز
امارت عربی 4 روز
ترکیه 3 روز
مالزی 7 روز
ایران 2 روز
عمان 4 روز
بحرین 5 روز

اندوزی در 5 روز سه روز پیش از عید و 2 روز بعد از عید سعید فطر

تبریک و تهنیت گفتن در عید :

تبریک و تهنیت گفتن یکی از برجسته ترین آداب در دین مقدس اسلام بشمار میرود. یکی از سنن پیامبر صلی الله علیه وسلم در استقبال از عیدین (عید فطر و عید اضحی) همین است که باید مسلمانان با یک دیگر در حین احوالپرسی ، مکاتبه و یا تیلفونی تهنیت و تبریک عیدین را بوجه احسن انجام دهند. محدثین مینویسند که : صحابه کرام در حین تبریکی روزه عید به همدیگر می گفتند: « **تَقْبِلُ اللَّهِ مِنَا وَمِنْكُمْ** ». (خداوند عبادات ما و شما را قبول کند).

در حدیث از جبیر بن نفیر رضی الله عنه روایت است که: اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم هنگامی که در روز عید همدیگر را ملاقات می کردند به یکدیگر می گفتند: « **تَقْبَلَ اللَّهُ مِنَّا وَ مِنْكُمْ** » (خداوند از ما و شما قبول بگرداند) (حدیث حسن - فتح الباری شرح حدیث 952 صحیح بخاری).

خواننده محترم !

در کشور عزیز ما افغانستان معمولاً برای تبریکی ایام عید سعید فطر از عبارت ذیل استفاده بعمل میاورند.

ایام شریف (عید شما مبارک) ، روزه و نماز ، تراویح ، طاعت و عبادات شما قبول اختر مو مبارک شه ، لمو نخ روزه تراویح طاعتونه او عباد تونه مو قبول شه

و در ایام عید اضحی معمولاً در احوالپرسی میگویند :

عید شما مبارک داخل حاجی و غازیان

اختر مو مبارک شه داخل دجاجیانو او غازیان

طوریکه در فوق یاداور شدیم تبریک و تهنیت گفتن عید یکی از آداب بشری است . بنآ بر مسلمانان است ، فرق نمیکند ، کسانیکه بر گرفتن روزه استطاعت یافتد و کسانیکه بنابر معاذیری ، نتوانستد روزه ماه مبارک را بجاء آورند ، تا آداب تبریکی عید را مراعات نمایند .

البته ضروری و حتمی نیست که در تبریکی گفتن روز عید بصورت حتمی همین لفظ «**تَقْبِلُ اللَّهِ مِنَا وَمِنْكُمْ** » مورد استفاده قرار گیرد .

مسلمانان میتوانند کلمات و جملات مشابه و کلمات معمولی را که در زبان محلی در بین مردم معروف و مشهور است هم مورد استفاده قرار دهند، ولی نباید فراموش کر د که

الفاظ و جملات که مورد استفاده قرار میگیرد باید الفاظ و جملات الفاظ مباح باشد.
مؤرخین مبنویسند: از شیخ الاسلام ابن تیمیه در این باره سوال شد: «آیا تبریک گفتن در روز عید و آنچه که بر زبان مردم رایج شده که می گویند: «عیدت مبارک» و الفاظ مشابه آن، اصلی در شریعت دارد یا خیر؟ و اگر اصلی در شریعت دارد چه باید گفت؟
جواب دادند: «تبریک روز عید و اینکه بعضی از مردم بعد از نماز (عید) در وقت دیدار به دیگران می گویند: «تقبل الله منا و منکم» و «أَحَالَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ» و همانند آن الفاظ، این امر از بعضی از صحابه روایت شده که آنها آنرا انجام دادند و ائمه (اربعه) از جمله امام صاحب احمد و دیگران بر آن رخصت و جواز داده اند، اما امام احمد گفته: من شروع کننده تبریک به کسی نخواهم بود اما اگر کسی در آغاز به من تبریک گوید به او جواب (مقابل) خواهم گفت. و این بدان خاطر است چون جواب سلام و تحیت واجب است، اما آغاز تبریک گفتن (به مردم) سنت نیست، البته از آن نهی هم نشده است، و هر کس آنرا انجام داد کارش درست است و هر کس انجام نداد کار او نیز ایرادی ندارد، (برای معلومات مزید مراجعه شود به: الفتاوی الکبری" (228/2).

همچنین شیخ ابن عثیمین مورد استفاده از الفاظ معینی در تبریکی عید میفرمایند : «تبریک عید جایز است، اما الفاظ مخصوصی ندارد، بلکه هر آنچه در میان مردم رایج (عرف) است، همان لفظ نیز جایز است بشرطیکه در آن گناهی نباشد».

شیخ ابن عثیمین می افزید : «تبریک عید توسط بعضی از صحابه صورت گرفته است، و بالفرض که چنین چیزی در بین صحابه وجود نداشته باشد، اکنون این امر (تبریک عید) از جمله امورات عادی بین مردم است که به آن عادت دارند (یعنی جزو عادت و عرف مردم شده است) که بعضی از مردم در وقت فرا رسیدن روز عید و اكمال روزه و قیام شب به دیگران تبریک می گویند».

همچنان شیخ ابن عثیمین در مورد : حکم مصافحه (دست دادن) و معانقه (بغل کشی کردن) و تبریک گفتن بعد از نماز عید طی فتوای فرموده اند که : «انجام اینها ایرادی ندارد، زیرا مردم آنها را بعنوان عبادت و تقرب الى الله انجام نمی دهند، بلکه تنها به دلیل عادت و عرف انجام می دهند، و آنرا نشانه احترام و اکرام می دانند، و مادامیکه عادت (عرفی) مخالف با شریعت نباشد، اصل بر جواز آن است». (مجموع فتاوی ابن عثیمین) (210-208).

خلاصه اینکه: مصافحه و یا تبریک گفتن به مناسبت روز عید قربان و عید فطر با هر لفظی که باشد ، بشرطیکه معنای لفظ گناه نباشد ، جایز است و می توان بصورت شفاهی، کتبی و یا وسائل اینترنتی و یا سایر وسائل ممکن صورت گیرد و شرع در مورد کدام ممانعتی نمی بیند . زیرا این اعمال وجهه عبادی ندارند و برگرفته از عرف و عادت مردم است، و در کل تبریک گفتن نه سنت است و نه مکروه، بلکه مباح است.
یادداشت :

کسانی که به نماز عید همراه امام نرسد و همچنین زنانی که در خانه هستند می توانند نماز عید خویش در خانهای خویش را بجا آورند.

برخی از آداب اجتماعی روز عید :

همانطوریکه تبریک و تهنیت گفتن حلول عید مبارک برای مسلمانان لازم است ، عید برخی از ادب دارد که مسلمانان باید آنرا جداً مراعات فرمایند .

پیامبر صلی الله علیه وسلم در حدیثی در این مورد میفرمایند : همانا پروردگار با عظمت به من وحی نمودند که نسبت به یکدیگر فروتن و متواضع باشید تا یکی بر دیگری ظلم و تعدی ننموده و فخر و تکبر نورزد. (صحیح مسلم شماره 2865).

پیامبر صلی الله علیه وسلم در حدیثی دیگری آنده از مردانی که خود را شبیه زنان و آنده از زنانی که خود را شبیه مردان میسازند، لعنت نمودند و فرمودند: آنها را از خانه هایتان بیرون کنید. (صحیح بخاری شماره 5547)

پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: زنانی که لباسهای نازک میپوشند و نیمه بر هنر به نظر میرسند و (موی) سرشان ماند کوهان شتر (برآمده) است خودشان منحرف هستند و دیگران را هم منحرف میسازند، دوزخیانی هستند که من آنها را ندیده ام، وارد بهشت نمیشوند و بوی بهشت به مشامشان نمیرسد. (صحیح مسلم شماره 2128)

پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: بخورید، بنوشید، بپوشید، و به یکدیگر صدقه دهید اما اسراف نکنید و تکبر نورزید. (حدیث حسن/ابن ماجه شماره 3605)

پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: کسی که میخواهد روزیش وسیع گردد و بقیه‌ی عمرش پر خیر و برکت باشد باید صله‌ی رحم را بجای آورد. و در روایتی قطع کننده‌ی (ترک کننده) صله‌ی رحم وارد بهشت نمیشود. (صحیح مسلم شماره 2556-2557)

تجدید فاتحه در ایام عید :

با تاسف باید گفت که در کشور عزیز ما افغانستان عادت براین است که در روز عید به خانه دوستان که اقارب شان فوت کرده بنام عید اول ، تشریف میبرند به تجدید فاتحه می پردازند و بدین ترتیب روز شادی و خوشحالی خود و فامیل متوفی را بار دیگر به غم و اندوه مبدل میسازند .

این اعمال بر خلاف سنت نبوی صلی الله علیه وسلم و اصحاب رضی الله عنهم است و ثابت نشده است که پیامبر صلی الله علیه وسلم یا اصحاب ایشان در روز عید به خانواده‌ی میت سرزده باشند و از آنها دلجویی کنند و یا هم یکبار دیگر به تجدید فاتحه پرداخته باشند ، ولی نباید فراموش کرد که صله رحمی عطوفت و دید و بازدید در ایام عید امری نیکو و پسندیده است، اما رفتن به خانواده‌ی میت به نیت تسلیت مجدد به آنها و خواندن فاتحه از جمله بدعتی در دین مقدس اسلام میباشد .

خطاب ما به همچو اشخاص اینست که :

انجام این عمل هیچ تاییدی در شرع نداشته و این عمل خلاف سنت پیامبر صلی الله علیه وسلم و خلاف روش خلفای راشدین و سلف صالح میباشد ، باید دست از تداوم این عادت برداشت ، و با تمام فهم اسلامی موضوع را با سایر دوستان نیز توضیح و تشریح نمود . در حدیثی پیامبر صلی الله علیه وسلم با تمام صراحة آمده است : «من أحدث في أمرنا ما ليس منه فهو رد». متفق عليه

«هر کس چیزی را در دین ما ایجاد کند که جزو آن نیست ، مردود است واز او پذیرفته نمی شود.

و در روایتی دیگری آمده : «من عمل عملاً ليس عليه أمرنا فهو رد». «هر کس کاری کند که مطابق دین و سنت ما نباشد ، مردود است».

زیارات قبور در ایام عید :

هکذا با تاسف باید گفت که در کشور ما تعدادی از فامیل ها در ایام عید (عید فطر و عید

اضحی) عادت دارند که یک روز خویش را برای زیارت قبر اقارب خویش اختصاص میدهند وزنان و مردان صبح وقت به قبرستان میروند . در این هیچ جای شک نیست که زیارت قبور بخصوص اقارب امر مستحب در دین مقدس اسلام میباشد، زیرا رفتن به قبرستان موجب یادآوری آخرت می شود. ولی موضوع بحث ما رفتن به قبرستان در ایام عید میباشد ، در سیرت پیامبر صلی الله علیه وسلم به اثبات نرسیده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم در مورد زیارت قبور در روز عید توصیه بخصوصی نموده باشد ، و این در حالی است که بعضی از مردم رفتن به زیارت قبردر ایام عید (عید فطر و عید اضحی) در این دو روز را بر خود الزامی کرده و احیاناً معتقد به فضیلت برای آن نیز میباشند در حالیکه تخصیص کردن روز عید جهت رفتن به زیارت قبرستان، نیاز به نصی از کتاب الله و سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم دارد که چنین دستوری در شرع اسلامی وارد نشده است.

از جانب دیگر ایام عید ، روز های خوشی ، روزهای سرور و شادی میباشد ، که بطور یقین ه رفتن به قبرستان با این مقصود تناقض دارد.

عیدی یا عیدانه در روز عید

در کشور ما افغانستان در بین مسلمانان وبخصوص بین فامیل ها رواج است که بزرگان برای اولاد ها عیدی و یا عیدانه تهیه میدارند . این موضوع سالها به مغزم خطور میکرد و مطرح میشد که آیا حکم اسلامی در عیدی و عیدانه چه خواهد بود؟ عیدی و عیدانه از لحاظ شرعی جواز دارد و یا خیر ؟

در سایت وزین اسلامی در بخش فتوا اسلامی، چشم م به فتوای هیئت علمی افتاده خورد. در این فتوای علمای اسلام بر دادن عیدی یا عیدانه بر اطفال، فتوا را صادر نموده اندو آنرا از فهم اسلام جواز دانسته اند:

علمای دار الافتاء مینویسند :

عیدی دادن یا عیدی گرفتن و یا به اصطلاح شرعاً هدیه دادن و گرفتن در ایام عید فطر یعنی عید رمضان و عید سعید الاضحی جایز بوده از لحاظ شرع اسلامی کدام ممانعتی ندارد .

زیرا دادن عیدی یا عیدانه جزو عادات و عرفهایی است که بین مردم مرسوم بوده و هیچ تضادی با تعالیم اسلام ندارد بلکه انسان بایستی در روز عید به شادی و سرور بپردازد و صله ی رحم بجای آورد و نیز هدیه دادن از جمله موارد مطلوب در شرع است.

هیئت علمی افتاده در مورد مینویسند :

« هیچ ایرادی در آن نیست، چراکه عیدی دادن از جمله عادات و عرف پسندیده مردم است، و نیز باعث سرور و شادی مسلمان می شود حال چه شخص بزرگ باشد چه کودک و بلکه امری است که شرع بدان ترغیب داده است.

(یعنی هدیه دادن مورد پسند شرع است). برای معلومات بیشتر مراجعه شود به : «اللجنة الدائمة للبحوث العلمية والإفتاء - الشیخ عبد العزیز بن عبد الله بن باز ... الشیخ عبد العزیز آل الشیخ ... الشیخ صالح الفوزان ... الشیخ بکر أبو زید. | فتاوى اللجنة الدائمة للبحوث العلمية والإفتاء » (247/26).

اما نه در سایر اعیاد غیر مسلمانان یا اعیاد بدینی که اهل بدعت آنها را برگزار می کنند

زیرا عیدی دادن یا گرفتن در اعیاد مشرکان و یا اهل کتاب و یا اعیادی که اهل بدعث ایجاد کرده اند در حقیقت به معنای اعتراف به وجود یا بزرگداشت آن اعیاد است.

علماء در نوع هدیه عیدانه میفرمایند :

هدیه ای که اهدا می شود نباید باعث آزار و اذیت دیگران شود مثلاً (پتاقی) و یا مواد که موجب آزار واذیت دیگران شود، که این هدیه به هیچ صورت مورد پسند دین نیست، همچنان دادن پول بر اولادها که توسط آن پیتا قی خردباری نمایند، در حقیقت ضایع کردن و نابودی مال است که پیامبر صلی الله علیه وسلم درباره آن می فرماید: «إِنَّ اللَّهَ حَرَمَ ثَلَاثًا وَنَهَىٰ عَنْ ثَلَاثٍ ، حَرَمَ عُقُوقَ الْوَالِدِ وَوَادِ الْبَنَاتِ وَلَا وَهَاتِ وَنَهَىٰ عَنْ ثَلَاثَةَ : قِيلَ وَقَالَ وَكُثْرَةُ السُّؤَالِ وَإِضَاعَةُ الْمَالِ » همانا الله تعالی سه چیز را حرام و از سه چیز نهی کرده: نافرمانی پدر و زنده به گور کردن دختر و بی حکمتی را حرام کرده و از قیل و قال (اختلاف) و زیاد سوال کردن و ضایع کردن ، مال نهی کرده است.

(مسلم) پایان

موضوعات و مطالب رساله

صفحه	عنوان	شماره
	- عید	1
	- اعمال مسنون در عید فطر	2
	- نماز عید	3
	- نیت نماز عید	4
	- حکم نماز عید	5
	- اما در مورد اشتراک زنان در نماز باید گفت	6
	- قضای نماز عید	7
	- نگرفتن عید بعنون اینکه مسلمانان شهر ما تاہنوز عید نکرده اند	8
	- تعطیلات عید فطر در کشور های اسلامی	9
	- تبریک و تهنیت گفتن در عید	10
	- برخی از آداب اجتماعی روز عید	11
	- تجدید فاتحه در ایام عید	12
	- زیارات قبور در ایام عید	13
	- عیدی یا عیدانه در روز عید	14

احکام مختصری عید فطر

تابع ونگارش :

امین الدین « سعیدی - سعید افغانی »
مدیر مرکز مطالعات ستراتیژیکی افغان
ومسؤول مرکز فرهنگی دحق لاره- جرمنی
ادرس ارتباطی : بربیننا لیک saidafghani@hotmail.com

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library